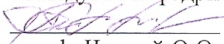

**Національний університет «Чернігівський
колегіум» імені Т. Г. Шевченка
Навчально-науковий інститут історії та
соціогуманітарних дисциплін імені
О.М.Лазаревського**

ПОГОДЖЕНО
Протокол № 1
від 28 серпня 2020 р.
Завідувач кафедри

проф. Чорний О.О.

СИЛАБУС

навчального курсу

**МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
ФІЛОСОФСЬКИХ ДИСЦИПЛІН У
ЗВО**

Спеціальність – 033 Філософія

Освітній ступінь – магістр

Форма навчання – денна

Форма підсумкового контролю - екзамен

Викладач – Чорний Олександр Олександрович, доктор
філософських наук, професор кафедри права, філософії та
політології.

Тел.: 093 577 38 55

E-mail: o.chorny75@gmail.com

Години консультацій – понеділок 12.00-13.00 (208 кабінет).

ЧЕРНІГІВ – 2020-2021

ЗМІСТ

1. Анотація курсу	3
2. Мета і завдання дисципліни	4
3. Навчально-тематичний план для студентів стаціонарної форми навчання	10
4. Навчально-тематичний план для студентів заочної форми навчання	11
5. Навчальна програма дисципліни.....	12
6. Плани семінарських занять.....	15
7. Методичні вказівки і тематика контрольних робіт.....	20
8. Самостійна робота.....	23
9. Питання до екзамену.....	24
10. Політика курсу та академічної доброчесності	26
11. Список літератури.....	27

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Методика викладання філософських дисциплін у ВНЗ є дисципліною, яка грає важливу роль у формуванні майбутнього викладача філософії та соціогуманітарних дисциплін, його творчого мислення та ерудиції. Дисципліна викладається студентам магістратури – майбутнім науковцям, мислителям, педагогам, працівникам адміністративної і соціальної сфери.

Методика викладання філософських дисциплін у ВНЗ виконує цілий ряд соціальних функцій: пізнавально-евристичну, світоглядну, нормативно-мислительну, ідеологічно-оціночну, пропедевтико-виховну, інформаційну, котрі підвищують культуру мислення майбутнього магістра, рівень його освіченості і професійної кваліфікації.

Даний силабус допоможе студентам-магістрантам організувати свою роботу з оволодіння системою знань з методики викладання філософських дисциплін у ВНЗ, які широко використовуються в педагогічній практиці та практичній науковій роботі для вирішення педагогічних завдань та науково-освітніх проблем.

Основна ідея силабусу з методики викладання філософських дисциплін у ВНЗ, полягає в системному, послідовному вивченні, розширенні і закріпленні студентами магістратури різних тем з матеріалу навчальної дисципліни.

Відповідно до цього, у ньому визначена мета і основні завдання методики викладання філософських дисциплін у ВНЗ. Розроблено тематичний план дисципліни, програму її викладання, теми лекції і практичних занять, рекомендована література, питання до екзамену.

Силабус включає одинадцять тем і підготовлений відповідно до програми Державного стандарту з напрямку “Методика викладання філософських дисциплін у ВНЗ”.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни “Методика викладання філософських дисциплін у ВНЗ”- сформувані у студентів систему знань, умінь і навичок філософсько-наукового аналізу процесів і явищ незалежно від того, в якій галузі вони будуть працювати – в сфері науки чи освіти. Оволодіння магістрами програмними **компетентностями**: інтелектуальної комунікації, вправності мислення, мовно-текстологічної здатності, критичності і самокритичності, докладному знанню і розумінню методики викладання філософських дисциплін у ВНЗ. Ґрунтовне пізнання проблематики філософських дисциплін, які викладаються у ВНЗ. Навчання студентів основним філософським методам викладання дисциплін. Знання методологічної та філософської теорії дисциплін які викладаються у ВНЗ допоможе молодим ученим легко включитися у професійну діяльність, втілювати наукові знання у практичну площину, сприятиме розвитку раціонального творчого мислення.

Основна мета курсу “Методика викладання філософських дисциплін у ВНЗ” - розвинути у студентів-магістрантів, саму здатність викладацької роботи, ввести їх у світ головних принципів і методик викладання різних філософських дисциплін, озброїти їх теоретичними знаннями про форми і методи викладання.

Завдання курсу: глибоке оволодіння студентами знаннями, які допомагають в процесі викладацької роботи, робити наголос на видимих філософських істинах соціогуманітарних дисциплін. Та аналізувати все науково-неясне, суперечливе та бездоказове. Навчитися ефективно використовувати аудиторний час для лекційних і семінарських занять на практиці. Володіти предметним матеріалом в процесі читання лекцій і проведення семінарських занять.

Головним завданням курсу є :

— пізнання “Методики викладання філософських дисциплін у ВНЗ”, її предмету, функцій та методів;

- розкриття основного змісту філософських концепцій різних соціогуманітарних дисциплін;
- філософське обґрунтування методів викладання дисциплін у ВНЗ;
- розуміння методології викладання філософських дисциплін у ВНЗ;
- знання процесів формування і розвитку різних соціогуманітарних дисциплін;
- ознайомлення з філософськими основами мотивації і стимулювання розвитку знань студентів;
- усвідомлення сутності методики викладання філософських дисциплін у ВНЗ.

Силабус включає в себе всі основні теми курсу методики викладання філософських дисциплін у ВНЗ, які викладені в стислій формі. Силабус передбачає послідовне ознайомлення студентів з різними соціогуманітарними дисциплінами, їх предметом і методами викладання, історією філософських досліджень соціогуманітарних дисциплін, основними принципами їх викладання, розкриття філософського змісту дисциплін. Для цього відводяться відповідні теми. У першій темі з'ясовується предмет історії філософії, органічна єдність історії життя і діяльності людини та її філософської думки, складність всіх форм філософського мислення. Друга - розкриває філософське тлумачення становлення та розвитку релігійної думки та філософії релігії, яка зародилася і розвивалася в лоні філософії. Під філософією релігії розуміли (і розуміють) передусім духовні прагнення людини пізнати непізнаваний світ та упорядкувати його божественну ієрархію і отримати своєрідну божественну підтримку, підсилити свій дух.

Третя тема досліджує етику як систему знань про людську мораль та сфери її проявлення. Етика людини, хоч і складається з усвідомлених і засвоєних рефлексів, проте є на перший погляд однією з найпростіших і разом з тим досить складною формою дій людини. Адже етикет несе в собі філософське та моральне насичення у вигляді інформації про дозволені і заборонені дії людини.

Четверта тема “Естетика” – охоплює основні проблеми методології пізнання прекрасного, як філософського вчення про різні методи цього пізнання та методи наукових досліджень прекрасного. Аналізує методологію аналізу естетичних категорій її пізнавальні прийоми і класифікацію: моделювання, ідеалізацію, абстракцію, узагальнення.

П’ята тема “Філософія політики” – висвітлює методи науково-філософського дослідження суспільно-політичного життя людей, розподіл влади, форми державного правління, закони державного життя людей та їх діалектико-матеріалістичну інтерпретацію. Показує практичне функціонування політології як науки.

Шоста тема “Соціальна філософія” – показує різноманітність форм і видів соціальної взаємодії людей в суспільстві. Досліджує наукові концепції суспільного розвитку, звертає увагу як на наукову раціональність суспільного життя так і наукову ірраціональність різних негараздів в суспільстві. Представляє науку соціологію, яка аналізує життя людей в державі та прогнозує майбутні суспільні зрушення, перетворення та зміни.

Сьома тема “Логіка як філософська дисципліна” – розглядає способи і форми правильного мислення людини. Аналізує філософські ідеї мислителів в плані логічної необхідності та актуальності. Продукує логічно-філософські проекти в різних галузях гуманітарних і прикладних наук. Висвітлює принцип універсальності логіки, показуючи її сутність і місце в системі філософських знань.

Восьма тема “Філософія освіти” – включає в себе раціональну конструкцію з вироблення, акумуляції та поширення знань в людському суспільстві. Висвітлює загальні правила та вимоги до методів навчання, освіти і виховання людини як ідеального об’єкта. Розкриває філософський зміст різних форм навчання їх сутність та аргументацію.

Дев’ята тема “Філософія науки” – розглядає філософську аргументацію необхідності наукових знань. Робить прогнози на майбутнє в розвитку науки. Аналізує наукові методи та їх

ефективність і доцільність. Проводить пошук оптимальних шляхів подолання хаосу. Доводить філософську цінність наукових законів і теорій.

Десята тема “Філософія культури” вимагає творчого підходу до історії культури різних народів світу. Вчить гуманному ставленню до оточуючого нас середовища. Допомогає зрозуміти негативну конотацію від різного роду стереотипів і догм. Забезпечує широкі можливості для тіснішого зв’язку курсу філософії і культурології з врахуванням новітніх досягнень сучасної науки. В ній коротко висвітлюється філософія культурних процесів. Увага зосереджується на культурі людського життя. Головний принцип філософії культури – поспішайте робити людям красу, користь і добро.

Одинадцята тема “Філософія права” аналізує стилі і форми поведінки людини, порушення нею морально-етичних норм і правил та межі відповідальності за правопорушення. Головний принцип філософії права – не роби іншим того, чого не бажаєш щоб робили тобі. Курс методика викладання філософських дисциплін у ВНЗ є цілісною науковою системою, який має свою внутрішню логічну структуру де всі проблеми органічно взаємопов’язані.

Зміст дисципліни реалізується у трьох блоках – теоретичному, практичному та блоці самостійної роботи. Теоретичний блок складається з одинадцяти органічно пов’язаних тем. Практичний блок та розділ самостійної роботи включають теми, передбачені для вивчення на семінарських заняттях, підготовку рефератів та їх захист, виконання письмових курсових робіт, індивідуальну роботу студентів над першоджерелами та іншою літературою. Крім того, надається список рекомендованої літератури, вивчення якої допоможе розширити та поглибити знання студентів з курсу “Методика викладання філософських дисциплін у ВНЗ”.

Предметом навчальної дисципліни є теоретико-методологічні аспекти філософського аналізу наукових знань і відкриттів з різних дисциплін, які вивчаються у ВНЗ.

Вимоги до знань та умінь студентів: У результаті вивчення навчальної дисципліни “Методика викладання філософських дисциплін у ВНЗ” студенти повинні:

Знати:

- суть і особливості викладання філософських дисциплін у ВНЗ в сучасних умовах;
- методологію, методи викладання філософських дисциплін у ВНЗ і їх ідейно-філософське забезпечення;
- соціально-психологічні аспекти викладання філософських дисциплін у ВНЗ;
- ефективність наукової діяльності при викладанні філософських дисциплін у ВНЗ;
- філософський зміст основних понять з різних дисциплін;
- основні принципи і закони філософського мислення;
- філософські прийоми формування наукових понять при викладанні філософських дисциплін у ВНЗ;
- структуру та класифікацію філософських висновків;
- зміст та загальну характеристику філософських концепцій;
- основні закономірності викладання філософських дисциплін у ВНЗ;
- особливості використання філософських знань в різних професіях.

Уміти:

- орієнтуватись у глобальних проблемах розвитку різних філософських дисциплін;
- давати філософське тлумачення особливостей формування та розвитку: релігії, культури, соціології, політології, етики, естетики, освіти, науки, права;
- працювати з літературними джерелами, відбирати та аналізувати необхідну інформацію;
- приймати практичні рішення щодо оптимального застосування набутих знань при виконанні своїх професійних обов’язків.

— розкривати зміст основних форм наукового мислення в процесі викладання філософських дисциплін у ВНЗ;

Критерії оцінювання знань студентів:

В основу оцінки знань студента з курсу „Методика викладання філософських дисциплін у ВНЗ” покладені такі якісні характеристики:

- широта й глибина знань в обсязі навчальної програми;
- творче опанування теоретичного змісту курсу;
- обґрунтованість і аргументованість відповідей, точність визначень;
- самостійність і конструктивізм мислення.

Рівень знань студентів під час екзамену оцінюється на:

„*Відмінно, А – 90-100 балів*” виставляється за умов, які задовольняють зазначені вимоги. Студент повинен правильно відповісти на три теоретичні запитання. За своєю формою відмінна відповідь повинна бути повною та логічною, матеріал викладатися чітко.

„*Дуже добре, В – 83-89 балів; Добре, С - 75-82 бали*” виставляється за умови, коли студент дає повні правильні відповіді на три питання, при цьому допускає неповне висвітлення одного з питань, або при дачі правильних, але недостатньо повних відповідей на три питання.

„*Задовільно, Д – 68-74 бали; Достатньо, Е – 60-67 балів*” виставляється за умови, коли студент дає відповідь на два питання, або недостатньо висвітлює три теоретичні питання та допускає помилки.

„*Незадовільно, FХ – 35-59 балів; F – 1-34 бали*” виставляється коли відповідь не задовольняє оціночних критеріїв та виявляється нижче прийнятого мінімуму знань.

Студентам методика викладання філософських дисциплін у ВНЗ допоможе упорядкувати отримані знання, оволодіти різноманітною інформацією, з котрою вони зустрічаються в процесі навчання і на практиці.

НАВЧАЛЬНО – ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

СТАЦІОНАРНА ФОРМА НАВЧАННЯ

№	Назва теми	Загальний обсяг годин	Аудиторні заняття		Консультації	Самостійна робота
			Лекції	Семінари		
1	2	3	4	5	6	7
1.	Історія філософії.	16	2	2	2	10
2.	Філософія релігії.	14	2	2		10
3.	Етика як вчення про мораль.	13	2	1		10
4.	Естетика як наука про прекрасне.	13	2	1		10
5.	Філософія політики.	14	2	2		10
6.	Соціальна філософія.	14	2	2		10
7.	Логіка як філософська дисципліна.	14	2	2		10
8.	Філософія освіти.	13	2	1		10
9.	Філософія науки.	12	2	1		10
10	Філософія культури.	12	2	1		10
11.	Філософія права.	13	2	1		10
	Всього	150	22	16	2	110

НАВЧАЛЬНО – ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

№	Назва теми	Загал ьний обсяг годин	Аудиторні заняття		Кон- суль- тації	Само- стій- на рабо- та
			Лек- ції	Семі- нари		
1	2	3	4	5	6	7
1.	Історія філософії.	14	1		1	12
2.	Філософія релігії.	14		1	1	12
3.	Етика як вчення про мораль.	14		1	1	12
4.	Естетика як наука про прекрасне.	13	1			12
5.	Філософія політики.	14		1	1	12
6.	Соціальна філософія.	14	1		1	12
7.	Логіка як філософська дисципліна.	14	1		1	12
8.	Філософія освіти.	14	1		1	12
9.	Філософія науки.	13			1	12
10.	Філософія культури.	14	1		1	12
11.	Філософія права.	12		1	1	10
	Всього	150	6	4	10	130

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

(тематика лекційних занять)

Тема 1. Історія філософії.

Поняття історія філософії. Становлення та розвиток філософської думки в глибоку давнину. Філософський зміст міфів, казок та легенд. Історія філософської думки давньої Індії. Історія філософської думки давнього Китаю. Історія філософської думки давніх Греції та Риму. Історія філософії середніх віків. Історія філософської думки Ренесансу та Реформації. Історія філософії Нового часу. Філософські течії та напрямки ХХ ст. Філософська думка ХХІ ст.

Тема 2. Філософія релігії.

Філософська суть релігійної віри. Структура релігієзнавства: філософія релігії, історія релігії, психологія релігії, соціологія релігії, етнологія та географія релігії. Ключові філософські концепції релігії та їх загальна характеристика. Релігія як духовний феномен. Соціальна, психологічна та гносеологічна основа релігії. Походження релігії. Первісні вірування (фетишизм, тотемізм, магія, шаманство, анімізм). Поняття, цілі і функції релігії. Структурні елементи релігійного культу, їх характеристика. Закономірності розвитку релігійних вірувань.

Тема 3 . Етика як вчення про мораль.

Особливості і завдання курсу етики. Універсальний характер функціонування моралі. Людська мораль, як планетарне явище. Філософія моральних пошуків особистості, становлення ідеалів, цінностей, світогляду. Вплив морально-етичних цінностей на суспільство та навколишній світ. Історія етичних вчень. Генезис етичних поглядів в давніх: Індії, Китаї, Греції, Римі. Етична думка Візантії, етика Київської Русі. Середньовічна етика, етичні погляди мислителів Ренесансу та Реформації. Етика класицизму. Етичні проблеми просвітництва. Етика ділового спілкування. Історичний розвиток етикету і сучасність.

Тема 4. Естетика як наука про прекрасне.

Естетика як наука про становлення і розвиток чуттєвої культури людини. Філософський сенс естетичного процесу. Формування предмета естетика в межах філософського знання. Естетичні проблеми як самостійна галузь теоретичного знання. Роль О.-Г. Баумгартена в утвердженні естетики як теорії чуттєвого пізнання. Динаміка розвитку уявлень про предмет естетики в умовах ХХ ст. Естетика та філософія, зв'язок предмета філософії та предмета естетики: історична традиція та сучасний підхід. Історія естетичних уявлень. Естетична діяльність та естетична свідомість. Естетичні почуття і духовний розвиток людини. Естетичні категорії.

Тема 5. Філософія політики.

Філософський аналіз політичної структури суспільства. Філософський сенс розподілу влади: законодавча, виконавча, судова. Політичні системи та їх філософія правління. Політичні права, норми і цінності. Філософія політичного правління: сутність та зміст. Історія розвитку філософії політичної думки. Поняття, структура і основні типи політичної влади. Методи філософських досліджень політики держави. Політологія в системі суспільних наук. Система методів дослідження політичних дій і рішень політиків. Політика як соціальне явище. Політичні теорії античних мислителів. Розвиток філософії політики в ХХІ ст.

Тема 6. Соціальна філософія.

Соціальна філософія: об'єкт, предмет, структура і функції. Філософський сенс законів і категорій соціології. Виникнення та розвиток соціологічної науки. Філософська методика і техніка соціологічних досліджень. Суспільство як соціальна система. Соціальна структура суспільства. Соціалізація як процес засвоєння соціального досвіду. Філософія соціальних конфліктів і шляхи їх розв'язання. Історія соціології.

Тема 7. Логіка як філософська дисципліна.

Мислення як предмет вивчення логіки. Філософсько-логічне розуміння предмету пізнання. Значення і роль логіки для науки і практики. Виникнення логіки і процес її формування. Логіка в Античному світі. Поняття як початкова форма мислення. Логічні операції над поняттями. Судження як основна форма мислення. Основні закони логіки. Загальна характеристика умовиводів. Гіпотеза як форма розвитку знань. Логічні основи теорії філософської аргументації. Мистецтво полеміки. Мова як інформаційна система і засіб вияву логічних форм.

Тема 8. Філософія освіти.

Освіта як предмет філософського пізнання. Освіта як історико-філософська проблема. Філософсько-педагогічна думка Сходу. Західна парадигма освіти та її світова значущість. Філософ як ідеал освіченості в Античному світі. Християнський ідеал освіченості. Схоластика як метод навчання. Філософія освіти в Україні. Філософсько-освітня думка братських шкіл. Філософсько-педагогічне вчення Г.Сковороди. Методологічні питання освіти в Західній Європі XIX-XX ст. Основні методологічні принципи реформи освіти в Україні.

Тема 9. Філософія науки.

Філософія науки: предмет, метод, завдання. Методологія наукового пізнання. Методологія – система методів діяльності. Методологія та філософія. Методологічна функція філософії: сутність, механізм і фактори реалізації.

Філософське знання як регулятивні фактори людської діяльності. Істинність філософської методології в науці. Прогностична методологія науки. Головний напрямок науки - від проблем до теорій. Закон – універсальне твердження. Факт – одиничне твердження. Теорія - взаємозв'язок законів. Індуктивний метод в контексті наукових відкриттів. Гіпотетико-дедуктивний метод. Аксиоматичний та конструктивістський

методи. Прагматичний метод в технічних та гуманітарних науках. Експериментальне знання: якісні і кількісні поняття

Тема 10. Філософія культури.

Актуальність культури, її роль і значення в духовних пошуках особистості, становленні її ідеалів, цінностей, світогляду. Культурологія як філософська наука. Історія розвитку культури і науки культурології. Культурологічні парадигми. Принципи класифікації культурної еволюції та її основні етапи. Культура давнього Сходу. Античний світ та його вплив на розвиток культури. Генотипологія середньовічних культур. Ренесансний антропоцентризм. Світо модель Нового часу в європейській культурі. Філософія української культури. Проблеми кризи європейської культури в гуманітарних науках середини XIX-XX ст. та її вплив на всі галузі духовного життя. Філософія творчого підходу до культури XXI ст.

Тема 11. Філософія права.

. Становлення філософських ідей про людину і її права в давні часи. Державно-правові погляди мислителів Античності. Демократичні права і свободи. Християнські державно-правові ідеї. Філософія абсолютної влади та її обґрунтування. Філософські ідеї держави рівноправних громадян. Філософсько-правове вчення в Новий час. Державно-правові концепції представників Просвітництва. Розвиток філософських вчень про державу і право в Україні. Політико-правова ідеологія XX ст. Сучасна філософія права в Україні XXI ст.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Методика викладання історії філософії.

1. Поняття історія філософії та її значення.
2. Періоди становлення та розвитку філософської думки в глибоку давнину.
3. Історія філософської думки Сходу (Індія, Китай) та Античності.

4. Історія філософії середніх віків, Ренесансу та Реформації.
5. Історія філософії Нового та Новітнього часу.

Література:

1. Чанышев А.Н. Курс лекцій по древній філософії. – М., 1981.
2. Читанка з історії філософії: У 6-ти книгах. Кн..1. Філософія Стародавнього Світу. К., 1991.
3. История индийской философии. – М., 1958.
4. История китайской философии. – М., 1989.
5. Пролеев С.В. История античной философии. – М., К., 2001.
6. Татаркевич В. Історія філософії. – Льві, 1997.
7. Рассел Б. Історія західної філософії. К., 1995.

Тема 2. Філософія релігії.

1. Філософська суть релігійної віри.
2. Структура релігієзнавства: філософія релігії, історія релігії, психологія релігії, соціологія релігії, етнологія та географія релігії.
3. Ключові філософські концепції релігії та їх загальна характеристика.
4. Поняття, цілі і функції релігії.
5. Закономірності розвитку релігійних вірувань.

Література:

1. Колодний А. Академічне релігієзнавство. – К., 2000.
2. Головащенко С.І. Історія християнства. К., 1999.
3. Степовик Д. Релігії, культури і секти світу. – К., 1997.
4. Шуба О.В. Релігія в етнонаціональному розвитку України: політологічний аналіз. – К., 1999.
5. Тихонравов Ю.В. Религии мира. – М., 1996.

Тема 3. Етика як вчення про мораль.

1. Особливості і завдання курсу етики.
2. Універсальний характер функціонування моралі. Людська мораль, як планетарне явище.
3. Філософія моральних пошуків особистості, становлення ідеалів, цінностей, світогляду.
4. Вплив морально-етичних цінностей на суспільство та навколишній світ..
5. Історичний розвиток етикету і сучасність.

Література:

1. Аболіна Т.Г та ін. Етика. Навч. посібник - К., 1992.
2. Апресян Р., Гусейнов А. Этика. М., 1998.
3. Малахов В.А. Етика: курс лекцій. – К., 2000.
4. Чмут Г.К., та ін. Етика ділового спілкування. -К.,2003.
5. Иванов В.Г. История этики Древнего мира. – Л., 1997.
6. Культура ділового спілкування. – К., 2000.

Тема 4. Естетика як наука про прекрасне.

1. Естетика як наука про становлення і розвиток чуттєвої культури людини.
2. Формування предмета естетика в межах філософського знання.
3. Естетика та філософія, зв'язок предмета філософії та предмета естетики: історична традиція та сучасний підхід.
4. Історія естетичних вчень.

Література:

1. Левчук Л.Т. Естетика. - К., 1997.
2. Овсянников М.Ф. История эстетической мысли. – М., 1978.
3. Канарский А.С. Диалектика эстетического процесса. - К., 1974.
4. Кучерюк Д.Ю. Естетика праці. – К., 1984.

5. Ціннісні орієнтації: аналіз соціально-філософських концепцій Заходу 80-90-х років. - К., 1995.
6. Міллер Ф. Естетика. Мистецтво. – К., 1974.

Тема 5. Філософія політики.

1. Філософський сенс розподілу влади: законодавча, виконавча, судова.
2. Методи філософських досліджень політики держави.
3. Політичні теорії античних мислителів.
4. Розвиток філософії політики в ХХІ ст.

Література:

1. Кремень В.Г. Політологія. – Х., 2001.
2. Кирилюк Ф.М. Політологія: історія та методологія. К., 2000.
3. Шляхтун П. Політологія (Теорія та історія політичної думки). – К., 2002.
4. Чанышев А. История политических учений.- М., 2001.
5. Василенко И. Политическая глобалистика – М., 2000.

Тема 6. Соціальна філософія.

1. Виникнення та розвиток соціологічної науки.
2. Філософська методика і техніка соціологічних досліджень.
3. Соціальна філософія: об'єкт, предмет, структура і функції.
4. Філософія соціальних конфліктів і шляхи їх розв'язання.

Література:

1. Вебер М. Соціологія, загально історичні аналізи, політика. – К., 1998.
2. Вишняк О.І. Електоральна соціологія: історія, теорії, методи. - К., 2000.
3. Дворецька Г.В. Соціологія. – К., 2002.

4. Девятко И.Ф. Модели объяснения и логика социологического исследования - М., 1996.
5. Устич С.І. Системне дослідження суспільства. – Львів, 1992.

Тема 7. Логіка як філософська дисципліна.

1. Філософсько-логічне розуміння предмету пізнання. Мислення як предмет вивчення логіки.
2. Виникнення логіки і процес її формування. Логіка в Античному світі.
3. Основні закони логіки.
4. Мова як інформаційна система і засіб вияву логічних форм.

Література:

1. Маковельский А.О. История логики. – М., 1967.
2. Малахов В.П. Основы формальной логики. – М., 1999.
3. Кэррол Л. Логическая игра. – М., 1991.
4. Середа В.Ю. Вчись мислити логічно. – К., 1989.
5. Гадамер Х.-Г. Истина и метод . Опыт философской герменевтики. – М., 1988.
6. Войшвилло Е.К. Понятие как форма мышления: логико-гносеологический анализ. – М., 1989.
7. Ішмуратов А.Т. Вступ до філософської логіки. – К., 1997.

Тема 8. Філософія науки.

1. Філософія науки: предмет, метод, завдання.
2. Методологія наукового пізнання. Методологія та філософія.
3. Методологічна функція філософії: сутність, механізм і фактори реалізації.
4. Істинність філософської методології в науці.

Література:

1. Бельская Е.Ю. История и философия науки. М., 2007.– 335с.
2. Баталов Э. Я. В мире утопий. – М., 1989.
3. Башляр Г. Новый рационализм. – М., 1987.
4. Горохов В.Г. Основы философии техники и технических наук. – М.:, 2007. – 335 с.
5. Крымский С.Б. Научное знание и принципы его трансформации. – К., 1974.
6. Келле В.Ж. Наука как компонент социальной системы. – М., 1988.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ І ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Вивчення курсу “Методика викладання філософських дисциплін у ВНЗ” передбачає, що філософсько-науковий світогляд сучасної людини формується шляхом вивчення великого концептуально-тематичного матеріалу, філософських і наукових досягнень різних культур і цивілізацій у вигляді комплексу наукових ідей.

Процес вивчення курсу “Методика викладання філософських дисциплін у ВНЗ” варто починати з переліку питань і тем, списку рекомендованої літератури. Опрацьовуючи підбірку літератури з кожної теми, слід звернути увагу на ключові поняття теми. Певний час належить виділити для ознайомлення з першоджерелами.

Опановуючи напрямки філософсько-наукового мислення східних та західних народів, слід прагнути до вироблення власного погляду на спільне та відмінне в наукових ідеях, концепціях та творчих здобутках мислителів з різних епох, цивілізацій, країн.

Незалежно від обраного фаху чи виду діяльності ціннісна вага професіоналізму завжди буде зростати пропорційно до філософсько-наукової праці суб'єкта. Вивчаючи методику викладання філософських дисциплін у ВНЗ ви вчитеся не

лише методично і творчо мислити, користуватися методологічними критеріями, а й завжди залишатися апологетом методичної доцільності. У цьому і полягає смисл вимог до розуміння студентом основних філософсько-методичних принципів, які виробила і нагромадила філософія.

Контрольна робота – самостійно побудований процес вивчення філософсько-методичної проблематики, який включає наступні моменти:

- Вибір теми;
- Ознайомлення з відповідною літературою;
- Ведення конспектів з окремих питань;
- Синтез усіх етапів праці у вигляді завершеного дослідження.

Для цього необхідно скласти план курсової роботи, який повинен включати в себе:

1. Вступ.
2. Основну частину.
3. Висновок.
4. Список використаної літератури.

Загальний обсяг контрольної роботи складає 10-15 сторінок друкованого або написаного від руки тексту.

У **вступі** розкривається задум автора, тобто основна мета контрольної роботи та її завдання, актуальність даної проблеми, практична значущість питань, які привернули увагу магістранта.

В **основній частині** йдеться про найважливіші методичні принципи викладення теми, розкривається зміст основних методичних прийомів. Наводяться приклади актуальності їх застосування.

У **висновках** роботи дається узагальнення автора з обраної ним теми. Слід робити посилання на наукові джерела, записуючи назву мовою оригіналу та вказуючи кількість сторінок, а перед тим – назву видавництва, місто та рік видання.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ.

1. Філософський зміст міфів, казок та легенд.
2. Історія філософської думки давньої Індії.
3. Історія філософської думки давнього Китаю.
4. Історія філософської думки давніх Греції та Риму.
5. Історія філософії середніх віків.
6. Історія філософської думки Ренесансу та Реформації.
7. Історія філософії Нового часу.
8. Філософські течії та напрямки ХХ ст.
9. Філософська думка ХХІ ст.
10. Походження релігії.
11. Первісні вірування (фетишизм, тотемізм, магія, шаманство, анімізм).
12. Поняття, цілі і функції релігії.
13. Структурні елементи релігійного культу, їх характеристика.
14. Закономірності розвитку релігійних вірувань.
15. Етична думка Візантії, етика Київської Русі.
16. Середньовічна етика, етичні погляди мислителів Ренесансу та Реформації.
17. Етика класицизму.
18. Етичні проблеми просвітництва.
19. Етика ділового спілкування.
20. Історичний розвиток етикету і сучасність.
21. Історія естетичних уявлень.
22. Естетична діяльність та естетична свідомість.
23. Естетичні почуття і духовний розвиток людини.
24. Естетичні категорії.
25. Методи філософських досліджень політики держави.
26. Політологія в системі суспільних наук.
27. Система методів дослідження політичних дій і рішень політиків.
28. Політика як соціальне явище.
29. Політичні теорії античних мислителів.
30. Розвиток філософії політики в ХХІ ст.
31. Соціальна структура суспільства.

32. Соціалізація як процес засвоєння соціального досвіду.
33. Філософія соціальних конфліктів і шляхи їх розв'язання.
34. Історія соціології.
35. Суть наукового пізнання, знання та наукового дослідження.
36. Поняття методології та методики наукових досліджень.
37. Філософія і наука в дзеркалі один одного.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Об'єктивні, всезагальні методи викладання дисциплін філософського циклу, існують завдяки логічному мисленню у дійсності безпосередньо пов'язані з суб'єктивністю та унікальністю людини, з її інтелектуальним проявом. Знання постійно примушує працювати особисті потенції людини, силу інтелекту та духовну насагу. Методичний потенціал філософії для викладання дисциплін, залежить від того чи вдається магістранту неупереджено, за допомогою відомих в більшості методик самостійно здійснювати викладацьку роботу, вільно осмислювати філософсько-світоглядні питання. Навчальною програмою передбачається, що значну частину матеріалу дисципліни студенти-магістранти мають оволодіти самостійно, силою власних інтелектуальних зусиль.

Мета цих методичних матеріалів і полягає в тому, аби спрямувати працю магістрантів, пробудити у них бажання самостійного осмислення найважливіших філософсько-методичних питань. Мислення, аби здійснювати потрібний науково-філософський пошук, повинно бути підготовлене, треноване. Найбільш ефективним засобом для цього є набір науково-філософських джерел, тестів, питань, проблемно-пошукових ситуацій, якій покликані активізувати науково-дослідну діяльність магістрів. Відповідь на кожні вправу, тему

чи запитання формується на основі вивчення відповідних розділів підручника чи посібника, першоджерел.

Формою контролю за якістю самостійного накопичення знань з методики викладання філософських дисциплін у ВНЗ можуть бути реферативні праці, контрольні роботи, участь студентів у роботі на семінарських заняттях. Перелічені форми вияву ефективності самостійної роботи студентів не лише поглиблюють знання з методики викладання філософських дисциплін у ВНЗ та стимулюють їх потяг до потрібних знань, виробляючи навички філософсько-наукового пошуку, а й в цілому сприяють підвищенню загального рівня інтелектуальної, а отже й професійної підготовки магістрантів.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Поняття історія філософії.
2. Становлення та розвиток філософської думки в глибоку давнину.
3. Філософський зміст міфів, казок та легенд.
4. Філософська суть релігійної віри.
5. Структура релігієзнавства: філософія релігії, історія релігії, психологія релігії, соціологія релігії, етнологія та географія релігії.
6. Ключові філософські концепції релігії та їх загальна характеристика.
7. Релігія як духовний феномен.
8. Соціальна, психологічна та гносеологічна основа релігії.
9. Поняття, цілі і функції релігії.
10. Структурні елементи релігійного культу, їх характеристика.
11. Закономірності розвитку релігійних вірувань.
12. Особливості і завдання курсу етики.
13. Універсальний характер функціонування моралі.
14. Людська мораль, як планетарне явище.
15. Філософія моральних пошуків особистості, становлення ідеалів, цінностей, світогляду.

16. Вплив морально-етичних цінностей на суспільство та навколишній світ.
17. Естетика як наука про становлення і розвиток чуттєвої культури людини.
18. Філософський сенс естетичного процесу.
19. Формування предмета естетика в межах філософського знання.
20. Естетичні проблеми як самостійна галузь теоретичного знання.
21. Філософський аналіз політичної структури суспільства.
22. Філософський сенс розподілу влади: законодавча, виконавча, судова.
23. Політичні системи та їх філософія правління.
24. Політичні права, норми і цінності.
25. Філософія політичного правління: сутність та зміст.
26. Соціальна філософія: об'єкт, предмет, структура і функції.
27. Філософський сенс законів і категорій соціології.
28. Виникнення та розвиток соціологічної науки.
29. Філософська методика і техніка соціологічних досліджень.
30. Мислення як предмет вивчення логіки.
31. Філософсько-логічне розуміння предмету пізнання.
32. Значення і роль логіки для науки і практики.
33. Філософсько-педагогічне вчення Г.Сковороди.
34. Методологічні питання освіти в Західній Європі XIX-XX ст.
35. Основні методологічні принципи реформи освіти в Україні.
36. Суть наукового пізнання, знання та наукового дослідження.
37. Філософія української культури.
38. Проблеми кризи європейської культури в гуманітарних науках середини XIX-XX ст. та її вплив на всі галузі духовного життя.
39. Філософія творчого підходу до культури XXI ст.
40. Розвиток філософських вчень про державу і право в Україні.
41. Політико-правова ідеологія XX ст. Сучасна філософія права в Україні XXI ст.
42. Поняття методології та методики наукових досліджень.
43. Методологія теоретичних досліджень.

44. Основи методології досліджень емпіричного рівня.
45. Загальнонаукові методи.
46. Методологія науки та філософія.
47. Індуктивний метод і наукові відкриття.
48. Гіпотетично-дедуктивний метод в науці.
49. Аксиоматичний і конструктивістський методи в логіці і математиці.
50. Прагматичний метод в науці.
51. Експериментальне знання: якісні і кількісні поняття.
52. Принцип спостереження, відносність до засобів спостереження.

ПОЛІТИКА КУРСУ ТА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика курсу.

Студент зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, не запізнюватися, мати відповідний зовнішній вигляд. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений викладачем час. Студент повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в навчальному процесі.

Політика академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності студентами передбачає:

- ✓ Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- ✓ Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ✓ Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- ✓ Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Підручники та посібники:

1. Аболіна Т.Г та ін. Етика. Навч. посібник - К., 1992.
2. Амосов Н.М. Разум, человек, общество, будущее. – К., 1994.
3. Андреев И.Д. Проблема логики и методологии познания. – М., 1972.
4. Апресян Р., Гусейнов А. Этика. М., 1998.
5. Аристотель. Аналитика первая и вторая. – М., 1952.
6. Бабушкин В.У. Феноменологическая философия науки: критический анализ. – М., 1985.
7. Баталов Э. Я. В мире утопий. – М., 1989.
8. Башляр Г. Новый рационализм. – М., 1987.
9. Бельская Е.Ю. История и философия науки. М., 2007.
10. Бунге М. Философия физики. – М., 1975.
11. Василенко И. Политическая глобалистика – М., 2000.
12. Васильев Н.А. Воображаемая логика. Избранные труды. – М., 1989.
13. Вебер М. Соціологія, загально історичні аналізи, політика. – К., 1998.
14. Вишняк О.І. Електоральна соціологія: історія, теорії, методи. - К., 2000.
15. Войшвилло Е.К. Понятие как форма мышления: логико-гносеологический анализ. – М., 1989.
16. Гадамер Х.-Г. Истина и метод . Опыт философской герменевтики. – М., 1988.

17. Гегель Г.-В.-Ф. Феноменология духа. Предисловие. Антология мировой философии. Сборник философских текстов. Т.1., ч. 3. – К., 1992.
18. Гжегорчик А. Популярная логика. – М., 1979.
19. Головащенко С.І. Історія християнства. К., 1999.
20. Горохов В.Г. Основы философии техники и технических наук. – М.:, 2007. – 335 с.
21. Гуссерль Э. Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология. Введение в феноменологическую философию. //Вопросы философии. – 1972.- № 7.
22. Дворецька Г.В. Соціологія. – К., 2002.
23. Девятко И.Ф. Модели объяснения и логика социологического исследования - М., 1996.
24. Жоль К.К. Вступ до сучасної логіки. – К., 1992.
25. Жоль К.К. Логика в лицах и символах. – М., 1993.
26. Зегет В. Элементарная логика. – М., 1985.
27. Иванов В.Г. История этики Древнего мира. – Л., 1997.
28. Ивин А.А. Искусство правильно мыслить. – М., 1990.
29. Ивин А.А. По законам логики. – М., 1983.
30. Ивин А.А. Строгий мир логики. – М., 1988.
31. Индуктивная логика и формирование научного знания. – М., 1987.
32. История индийской философии. – М., 1958.
33. История китайской философии. – М., 1989.
34. Ишмуратов А.Т. Вступ до філософської логіки. – К., 1997.
35. Канарский А.С. Диалектика эстетического процесса. - К., 1974.
36. Канке В.А. Основные философские направления и концепции науки. Итоги XX ст. – М., 2000. – С. 196-236.
37. Карнап Р. Философские основания физики. Введение в философию науки. – М., 1971.
38. Келле В.Ж. Наука как компонент социальной системы. – М., 1988.
39. Кирилюк Ф.М. Політологія: історія та методологія. К., 2000.

40. Колодний А. Академічне релігієзнавство. – К., 2000.
41. Конверський А.Є. Логіка. – К., 1998.
42. Конфорович А.Г. Математичні софізми і парадокси. – К., 1983.
43. Копнин П.В. Диалектика, логика, наука. – М., 1975.
44. Кремень В.Г. Політологія. – Х., 2001.
45. Крымский С.Б. Научное знание и принципы его трансформации. – К., 1974.
46. Культура ділового спілкування. – К., 2000.
47. Кучерюк Д.Ю. Естетика праці. – К., 1984.
48. Левчук Л.Т. Естетика. – К., 1997.
49. Маковельский А.О. История логики. – М., 1967.
50. Малахов В.А. Етика: курс лекцій. – К., 2000.
51. Малахов В.П. Основы формальной логики. – М., 1999.
52. Мельников В.Н. Логические задачи. – К., 1989.
53. Міллер Ф. Естетика. Мистецтво. – К., 1974.
54. Никитин Е.П. Объяснение – функция науки. – М., 1970.
55. Овсянников М.Ф. История эстетической мысли. – М., 1978.
56. Попов П.С., Стяжкин Н.И. Развитие логических идей в эпоху Возрождения. – М., 1983.
57. Попов П.С., Стяжкин Н.И. Развитие логических идей от античности до эпохи Возрождения. – М., 1974.
58. Попович М.В. Очерки развития логических идей в культурно-историческом аспекте. – К., 1979.
59. Пoppers К. Логика и рост научного знания. – М., 1983.
60. Пролеев С.В. История античной философии. – М., К., 2001.
61. Радугин А.А., Радугина О.А. Философия науки: общие проблемы. – М., 2006. – 320 с.
62. Рассел Б. Історія західної філософії. К., 1995.
63. Сачков Ю.В. Эволюция стиля мышления в естествознании. // Вопросы философии. – 1968. - №4.
64. Середа В.Ю. Вчись мислити логічно. – К., 1989.
65. Сичивица О. М. Методи и формы научного познания. – М., 1972.

66. Сичивица О.М. Сложные формы интеграции науки. – М., 1983.
67. Сичивица. О.М. Факторы научного прогресса. – М., 1974.
68. Современная философия науки. – М., 1996. – С. 376-392.
69. Степин В.С. Философская антропология и философия науки. – М., 1992.
70. Степовик Д. Релігії, культури і секти світу. – К., 1997.
71. Стяжкин Н.И. Становление идей математической логики. – М., 1964.
72. Тарасов Ю.Н. Философия науки: общие проблемы. Воронеж, 2007. - 212 с.
73. Татаркевич В. Історія філософії. – Львів, 1997.
74. Тихонравов Ю.В. Религии мира. – М., 1996.
75. Устич С.І. Системне дослідження суспільства. – Львів, 1992.
76. Философия и методология науки. - М., 1994. – Ч.1.
77. Ціннісні орієнтації: аналіз соціально-філософських концепцій Заходу 80-90-х років. - К., 1995.
78. Чанышев А. История политических учений.- М., 2001.
79. Чанышев А.Н. Курс лекцій по древній філософії. – М., 1981.
80. Читанка з історії філософії: У 6-ти книгах. Кн.1. Філософія Стародавнього Світу. К., 1991.
81. Чмут Г.К., та ін. Етика ділового спілкування. -К., 2003.
82. Шляхтун П. Політологія (Теорія та історія політичної думки). – К., 2002.
83. Шуба О.В. Релігія в етнонаціональному розвитку України: політологічний аналіз. – К., 1999.

Словники:

1. Горский Д.П., Ивин А.А., Никифоров А.Л. Краткий словарь по логике. – М., 1991.

2. Кондаков Н.И. Логический словарь – справочник. – М., 1975.
3. Кондаков Н.И. Логический словарь. – М. Сов. Энциклопедия, 1990.
4. Філософський словник (Під. Ред. В.І. Шинкарука) – К., 1986.
5. Философская энциклопедия. Тт. 1-5. – М.,: Сов. Энциклопедия, 1960-1970.
6. Философский энциклопедический словарь. – М.: Сов. Энциклопедия, 1983.

Збірники вправ:

1. Берков В.Ф. Логика: задачи и упражнения, практикум. – Минск, 1998.
2. Бузук Г.Л. Логика и компьютер. – М., 1995.
3. Волошко І.М., Семенов І.С. Практикум з логіки. – К., 1993.
4. Гарднер М. А ну-ка догадайся. – М., 1985.
5. Драбкина М.Е. Логические упражнения по элементарной математике. – М., 1965.
6. Ивлев Ю.В. Логика. Сборник упражнений. – М., 1999.
7. Кирилов В.И., Орлов Г.А., Фокина Н.И. Упражнения по логике. – М., 1999.
8. Кэррол Л. История з узелками. – М., 1985.
9. Кэррол Л. Логическая игра. – М., 1991.
10. Сборник упражнений по логике. – Изд-во БГУ, 1990.
11. Уемов А.И. Задачи и упражнения по логике. – М., 1961.